

Відгук

офіційного опонента **Овчаренко Наталії Анатоліївни**, доктора педагогічних наук, професора, в.о. завідувача кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету на дисертаційну роботу Го Яньцзюнь **«Формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), галузь знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка)

1. Актуальність теми дослідження. У зв'язку з євроінтеграційними освітніми процесами в Україні, а також, модернізацію і технологізацію мистецької освіти, посиленням вимог соціуму до викладачів-музикантів все більшої актуальності набуває здобуття майбутніми викладачами вокалу художньо-дидактичної компетентності, яка є результатом їхньої фахової підготовки поступово і яка перетворюється на одну з ключових у процесі реалізації ними педагогічних функцій в професійній діяльності.

За слушної думки Го Яньцзюнь, випускник закладу музично-педагогічної освіти повинен бути і компетентним фахівцем-виконавцем, і викладачем музичного мистецтва, наразі, викладачем вокалу, який озброєний дидактичною компетентністю. Разом з тим, проблема формування художньо-дидактичної компетентності викладачів мистецьких спеціальностей, яка передбачає знання змісту, форм і методів, а також засобів навчання у сфері мистецько-педагогічної освіти, їх взаємозв'язку і здатність проектувати й використовувати дидактичний арсенал у викладанні вокальних дисциплін, потребувала конкретизації в дослідницькому полі мистецької (вокальної педагогіки).

Результати аналізу наукових праць, дали змогу автору роботи виявити основні суперечності, зокрема, між: нагальною потребою вищої школи у кваліфікованих викладачах вокалу, які можуть досконало виконувати свої виконавсько-педагогічні функції та відсутністю методики формування їхньої художньо-дидактичної компетентності. Актуальність вирішення наукової проблеми підтверджується тим, що дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і становить частину наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 3 від 25 жовтня 2018).

Тож, тема дисертаційного дослідження «Формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу» набуває особливої важливості й актуальності, що підтверджується її ґрунтовним теоретичним, методологічним та емпіричним наповненням, апробацією на численних вітчизняних, зарубіжних наукових заходах.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У процесі ґрунтовного і детального аналізу дисертаційної роботи з'ясовано, що дослідження окресленої проблеми є цілісним, системним і повним, оскільки автором роботи науково обґрунтовано теоретичні й методичні основи формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, експериментальним шляхом перевірено методику формування зазначеного явища. Науковий апарат роботи сформульовано чітко й грамотно. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці ефективності методики формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, що реалізується через виконання чотирьох завдань. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (разом 207 найменувань, з них 29 іноземними мовами) та додатків. Основний текст дисертації складає 208 сторінок, загальний обсяг роботи – 316 сторінок.

У Розділі 1 «Теоретичні основи формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу» розкрито результати здійснення

першого і другого завдань дослідження. Автор роботи доцільно визначає сутність понять «дидактика», «компетентність» «вокальна підготовка», «художня дидактика» та збагачує тезаурус дослідження новим поняттям «художньо-дидактична компетентність майбутніх викладачів вокалу». Дисертанткою розкрито сутнісні характеристики художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, що є конгломератом художньо-естетичного світогляду (з його аксіологічним потенціалом і художньо-педагогічною спрямованістю на дидактичний контент освітнього процесу), спеціальних теоретичних знань і праксеологічної підготовленості до виконання фахово-педагогічних обов'язків через здатність здійснювати всі види виконавсько-педагогічної діяльності в нестандартних умовах завдяки методичній і вокально-технологічній вправності та спроможності до самопроєктування власної траєкторії досягнення художньо-дидактичної досконалості.

Позитивно відмітимо ґрунтовність аналізу Го Яньцзюнь сучасних дисертаційних досліджень українських і китайських науковців з проблем вокальної підготовки (за хронологічним підходом) (таблиця 1.1.). Цікавим, на наш погляд, для вирішення зазначеної проблеми дослідження є виокремлення лінгводидактичних питань та наголос на духовній природі мови, оскільки, за доречною думкою дисертантки, носії різних мов сприймають світ по-різному, саме крізь призму рідної мов. Акцентуючи увагу на позитивному впливі фонетики милозвучної української мови і, відповідно, українських солоспівів на вокальну підготовку співаків Китаю, дослідниця слушно наголошує, що в українській камерно-вокальній ліриці необхідно розрізняти романс і солоспів, оскільки «характерними прикметами солоспіву є притаманна українському мелосу мелодична пластика, яскрава образність і відчуття поетичної інтонації, а романс містить загальноєвропейський інтонаційний комплекс» (с. 36).

Цінним здобутком теоретичного дослідження Го Яньцзюнь вважаємо визначену та обґрунтовану структуру художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, яка складається з трьох компонентів: світоглядно-мотиваційного, який свідчить про наявність у магістрантів-вокалістів позитивної

світоглядно-мотиваційної позиції щодо формування художньо-дидактичної компетентності; вокально-дидактичного, що обіймає систему фахових знань, вмінь та навичок щодо жанрово-стильової та вокально-технологічної грамотності, вокально-виконавських і дидактичних прийомів, здатності до моделювання і проєктування вокальних занять; продуктивно-прогностичного, спрямованого на реалізацію готовності майбутніх викладачів вокалу до організації художньо-дидактичного процесу в закладах мистецької освіти та до самопроєктування власної траєкторії ціложиттєвого художньо-дидактичного розвитку.

Розділ 2 дисертації «Методичні засади формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу» відображає результати здійснення *третього* завдання дослідження. Серед методологічних засад вирішення проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу здобувачка виокремлює антропологічний, аксіологічний, праксеологічний, компетентнісний, комунікативний та акмеологічний підходи, які конкретизуються в дидактичних принципах (наступності, індивідуалізації освітнього процесу, цілісності, науковості, систематичності та послідовності, наочності, єдності технічної та художньої складової вокального мистецтва і в методичній площині перетворюють методологічні підходи на методичні засади формування зазначеного явища.

Позитивним надбанням дисертаційного дослідження вважаємо розроблені дисертанткою педагогічні умови формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, як: актуалізація позитивної мотивації до набуття художньо-дидактичної компетентності у майбутніх викладачів вокалу; інтеграція художнього і дидактичного складників підготовки здобувачів-вокалістів; стимулювання в майбутніх викладачів вокалу художньо-дидактичної продуктивності і самопроєктування особистості та доцільні організаційні форми, методи й інноваційні технології навчання (технології проєктного моделювання вокальних занять, створення банку систематизованих художньо-дидактичних даних).

У цілому, відзначимо оригінальність авторської моделі методики формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, у якій всі її компоненти знаходяться в системному взаємозв'язку і концентруються в чотирьох блоках, як-от: цільовий, теоретико-методологічний, процесуально-операціональний і оцінно-результативний.

Розділ 3 «Експериментальна перевірка ефективності методики формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу» засвідчує успішність результатів виконання *четвертого* завдання дослідження, спрямованого на експериментальну перевірку методики формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, яка є ядром дисертаційного дослідження. У розділі дисертації Го Яньцзюнь логічно, послідовно і детально відображає всі етапи педагогічного експерименту з перевірки ефективності зазначеної методики. Заслуговує схвалення використання авторкою доречно обраних емпіричних методів, зокрема: опитування, діагностичних карт, анкетування, тестування-судження, творчо-діагностичних завдань, самооцінки й оцінки експертів, педагогічного спостереження з учасниками експериментального дослідження, які дозволили уточнити критерії (художньо-мотиваційний, когнітивно-праксеологічний творчо-самопроєктувальний критерій), показники та рівні (самореалізаційний, пошуковий, адаптаційний, індіферентний) сформованості художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу.

За результатами констатувального етапу експериментального дослідження щодо визначення рівнів сформованості художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу здобувачкою було виявлено домінування індіферентного (незадовільного) рівня сформованості компонентів зазначеного явища. Результати формувального етапу педагогічного експерименту надали змогу дослідниці виявити значну позитивну динаміку в кількісних показниках експериментальної групи у порівнянні з контрольною, що засвідчило педагогічну доцільність і ефективність експериментальної методики.

Цінним у роботі вважаємо те, що достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечується методологічно-концептуальною обґрунтованістю головних положень роботи, обранням адекватної критеріально-діагностичної методики, її відповідності змісту й завданням дослідження, застосуванням й експериментальною перевіркою ефективності форм, методів і технологій, які відповідають меті й завданням дослідження, впровадженням кількісного та якісного аналізу отриманих у процесі педагогічного експерименту, доведенням позитивних результатів, підтверджених на засадах порівняльного аналізу діагностичних даних, отриманих під час констатувального й прикінцевого зрізів і використаними методами математичної статистики.

3. Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що дисертанткою дійсно вперше: здійснено цілісне дослідження проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу; розкрито сутність поняття художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу; обґрунтовано структуру художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, що складається з трьох компонентів (світоглядно-мотиваційного, вокально-дидактичного, продуктивно-прогностичного); запропоновано модель методики формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу та розроблено стратегію її реалізації на засадах методологічних підходів (антропологічного, аксіологічного, особистісного, праксеологічного, компетентнісного, акмеологічного), в основу якої покладено низку педагогічних умов (актуалізації позитивної мотивації до набуття художньо-дидактичної компетентності у майбутніх викладачів вокалу; інтеграції художнього і дидактичного складників вокальної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва; стимулювання в майбутніх викладачів вокалу художньо-дидактичної продуктивності і самопроєктування особистості); розроблено критерії (художньомотиваційний, когнітивно-праксеологічний, творчо-самопроєктувальний) із відповідними до змісту компонентів показниками.

4. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Основні теоретичні положення й результати дисертаційної роботи представлено в 11 публікаціях автора, з них 3 статті у наукових фахових виданнях України, 8 – праць апробаційного характеру.

5. Практичне значення результатів дослідження полягає у розробці діагностичної методики перевірки рівня сформованості художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу та авторської методики формування зазначеного явища, а також у можливості застосування практичних результатів дослідження в освітньому процесі педагогічних і мистецьких закладів освіти, зокрема у фаховій підготовці майбутніх магістрів музичного мистецтва різних спеціальностей, у науково-дослідній роботі здобувачів третього рівня вищої освіти.

6. Зауваження та дискусійні положення до дисертації.

У цілому слід відзначити високий науковий рівень здобувачки, обґрунтованість отриманих результатів і вказати на певні положення, які мають дискусійний характер:

1. У дисертації фундаментально обґрунтовано теоретичні основи художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, однак, теоретичний розділ роботи, на наш погляд, доцільно було б подати в більш розгорнутому вигляді

2. В анотації до дисертації необхідно було би чіткіше визначити наукову новизну отриманих результатів як це зроблено у Вступі роботи.

3. На стор. 35 дисертації автор до акустичних механізмів голосоутворення відносить якість звуковидобування, чистоту інтонування, вібрато, імперданс, форманту тощо. Було б доречно, у контексті акустичних механізмів голосоутворення зазначити про явище і значення резонування (головне й грудне), налаштування якого найбільше впливає на акустичні можливості голосу.

4. Третьою педагогічною умовою автор визначає «стимулювання у майбутніх викладачів вокалу художньо-дидактичної продуктивності і самопроекування особистості», робота набула б більшої значущості, якби було

надано потрактування поняття «художньо-дидактична продуктивність майбутніх викладачів вокалу».

5. В процесі формувального етапу педагогічного експерименту, про що зазначено на стор. 198 дисертації, використано метод «презентації з власного експериментування з вербальними та візуальними моделями художньо-дидактичних матеріалів із застосуванням цифрових інструментів». На жаль, цей метод не був достатньо розкритим. Бажано пояснити, що саме дослідниця мала на увазі.

Проте зауваження, що висловлені вище, мають дискусійний характер, що не зменшує наукову новизну, теоретичну та практичну значущість дисертаційної роботи, що рецензується. З аналізу тексту дисертації офіційним опонентом вбачається дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності в повному обсязі.

7. Загальна оцінка дисертації

Дисертація «Формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу» є завершеною науковою працею, в якій її автором, Го Яньцзюнь, отримано нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має значення для розвитку теорії та методики музичної освіти.

Дисертаційна робота Го Яньцзюнь відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор Го Яньцзюнь заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
в. о. завідувача кафедри музикознавства,
інструментальної та хореографічної підготовки
Криворізького державного педагогічного
університету

Н. А. Овчаренко